

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Leino, Kaisa

Title: Ohjelmointi, blogit ja videotko lukutaitoa?

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Leino, K. Ohjelmointi, blogit ja videotko lukutaitoa?. Ruusuiston uutiset, (3).
<https://peda.net/jyu/ruusuiston/uutisarkisto/3-2017/4-ohjelmointi-blogit-videotko-lukutaitoa>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Ohjelmointi, blogit ja videotko lukutaitoa?

Lukutaidon vaatimukset muuttuvat tekstimaailman muuttuessa. Erityisesti teknologinen kehitys on asettanut uusia vaatimuksia sille, millaista lukutaitoa ja millaisia tekstin tuottamisen taitoja nykypäivänä tarvitaan. Lukutaito ei ole enää pelkästään sanallisen tekstin lukemisen ja kirjoittamisen taitoa, vaan myös moninaisen mediamaailman visuaalisten ja audiitiivisten sisältöjen hyödyntämistä ja tuottamista nykuteknologian avulla. Tämän vuoksi myös osaamista mittaavien arviointien on muututtava.

Monilukutaito – muiden ymmärtämistä ja itseilmaisua

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma otettiin käyttöön syksyllä 2016. Siinä oppimissisältöjä ja oppimisen tapoja on lähestytty perinteisen oppiainelähtöisen näkökulman lisäksi kaikille oppiaineille yhteisten oppimiskokonaisuuksien avulla. Seitsemään laaja-alaiseen kokonaisuuteen sisältyvät muun muassa monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologia.

Monilukutaitoon kuuluu taito tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä erilaisissa konteksteissa ja mediaympäristöissä: siihen kuuluu niin verkkokeskustelun vaikuttamiskeinojen vertailu, painetun romaanin lukeminen, uutisvideon luotettavuuden arviointi kuin blogitekstin tuottaminenkin. Teksti tulkitaan laajasti siten, että viesti voi rakentua kirjoituksesta, kuvista, videoista, symboleista tai näiden yhdistelmästä. Monilukutaitoon kuuluvat paitsi itse tekstiin liittyvät seikat, kuten tekstilajituntemus, vaikuttamisen keinot, tekstien arviointi sekä tekstin tarkoituksen ja kokonaisuuden hahmottaminen, myös eri medioiden piirteiden ja ominaisuuksien tuntemus sekä viestintään tarvittavat tekniset taidot eli eri medioiden käyttötaito. Näitä tarvitaan niin sisällön kuluttamisessa (lukemisessa) kuin tuottamisessakin.

Perinteiset painetut tekstit ovat edelleen arvokkaita ja niiden lukemiseen on syytä kannustaa, mutta yksin ne eivät enää täytä nyky-yhteiskunnan tekstitaitovaatimuksia. Nykypäivänä erityisesti tietoverkkojen tekstit vaativat huomiota, sillä nuoret käyttävät verkkotekstejä jopa aikuisia enemmän ja tarvitsevat ohjausta verkon sisältöjen kanssa toimimiseen – erityisesti kriittisen lukutaidon kehittämiseen. Monilukutaitoon kuuluvat esimerkiksi tekstien ja kuvien muokkaamisen periaatteet ja mahdollisuudet, joiden tuntemisen kautta rakentuu myös ymmärrystä tiedon luotettavuudesta.

Monilukutaitoon kuuluvat myös eri tieteenalojen kielen tuntemus sekä oppiainerajat ylittävä työskentely. Näin monilukutaito on olennainen osa myös muita oppiaineita kuin äidinkielen ja kirjallisuuden tunteja: esimerkiksi luonnontieteiden tunneilla voidaan tarkastella vaikkapa opiskeltavaan aiheeseen liittyvää uutisointia tai luonnonsuojelun vaikuttamiskeinoja, taideaineissa tuetaan visuaalista lukutaitoa ja matematiikan tunnilla edistetään loogista ajattelua ja osien hahmottamista.

ICILS – arviointia uuden opetussuunnitelman hengessä

Vaikka lukutaito käsitteenä sisältää sekä tulkinnan että tuottamisen, ovat arvioinnit keskittyneet pääasiassa luetun ymmärtämiseen. Kansalliseen arviointisuunnitelmaan kuuluu tällä hetkellä kolme kansainvälistä lukutaidon tutkimusta, ja niitä koordinoi Koulutuksen tutkimuslaitos: PIRLS tarkastelee 4.-luokkalaisten lukutaitoa perinteisten tekstien avulla. PISA-tutkimuksen pääalueena vuonna 2018 on lukutaito, ja mukaan on nyt otettu myös verkkotekstejä. Uusin arviointiohjelma on ICILS, jossa arvioidaan 8.-luokkalaisten monilukutaitoa, tietokoneen käyttötaitoa ja ohjelmoinnillista ajattelua sekä osaamista mittaavan testin että kyselyn avulla.

ICILS-arviointi kohdistuu siis suoraan kahteen edellä mainittuun laaja-alaiseen arviointialueeseen. ICILS-eroaa PIRLS- ja PISA-tutkimuksista erityisesti siinä, että se kohdistuu nimenomaan tietokoneen käyttöön ja siihen liittyviin teksteihin ja tehtävät sisältävät myös sisällön tuottamista annettuja materiaaleja hyödyntäen. Arviointikehykseen kuuluu keskeisiä monilukutaidon elementtejä, kuten verkkolukutaito, visuaalinen lukutaito ja kriittinen lukutaito.

Ohjelmoinnillinen ajattelu on täysin uusi osio, jonka osaamista ei ole aiemmin arvioitu laajoilla arviointitutkimuksilla. Se yhdistetään usein vahvasti tietoteknologiaan, mutta sillä on myös vahva yhteys ajatteluntaitoihin laajemmin. Ohjelmoinnilliseen ajatteluun kuuluvat kokonaisuusien hahmottaminen, kokonaisuusien jakaminen osiin, loogisen rakenteen ja etenemisen hahmottaminen ja toistuvien kaavojen tunnistaminen. Nämä samat piirteet ovat olennaisia kaikenlaisten tekstien arvioinnissa ja tuottamisessa.

Oppilaiden lisäksi myös opettajat, rehtorit ja koulujen tietotekniset vastuuhenkilöt vastaavat kyselyyn, jolla kartoitetaan koulujen resursseja sekä mahdollisuuksia ja halukkuutta integroida tietoteknologian käyttöä osaksi opetusta. ICILS-tutkimuksen esikoe on menossa parhaillaan ja pääkoe on keväällä 2018. Näiden kahden vuoden aikana tutkimukseen osallistuu noin 3600 oppilasta sekä 3000 opettajaa ja rehtoria.

ICILS-tutkimus sijoittuu ajallisesti erinomaisesti uuden opetussuunnitelman alkumetreille. Se tarjoaa paljon tietoa siitä, millainen on se lähtötilanne, josta uutta opetussuunnitelmaa lähdetään toteuttamaan. On tärkeää nähdä, mikä on oppilaiden osaamisen taso ja mihin opetuksen tavoitteet on syytä asettaa. Tulosten myötä saamme myös tietää, millaisia

kansallisia ja kansainvälisiä eroja osaamisessa ja opetuksessa on näillä meidän opetussuunnitelmamme ja tulevaisuuden taitojen kannalta tärkeillä osaamisalueilla. Tuloksia saamme vuoden 2019 lopulla.

Kaisa Leino

[Kaisa Leino](#) työskentelee yliopistotutkijana Koulutuksen tutkimuslaitoksella Kansainvälinen arviointitutkimus -tiimissä. Hän toimii ICILS- ja PIRLS-tutkimuksien kansallisena koordinaattorina ja vastaa PISA-tutkimuksen lukutaidon arvioinnista.

Lue lisää:

[ICILS-tutkimus](#)

[PIRLS-tutkimus](#)

[PISA-tutkimus](#)

Lähetä palautetta kirjoittajalle: kaisa.j.leino@jyu.fi

Pääkuva: iClipart.com-kuvapankin kuvasta muokannut Martti Minkkinen; kirjoittajakuva: Martti Minkkinen